

Пане міністре, на жаль, чоловік підіймає на мене руку. По допомогу не маю до кого звернутись. Боюсь, що може побити й дитину. Що робити? До кого звертатися?

Ірина Бусол

Яким може бути насильство в сім'ї?

Фізичне насильство - форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

Сексуальне насильство - будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності.

Психологічне насильство - словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи.

Економічне насильство - умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру.

Куди звертатись, якщо зазнали насильства?

Облік і розгляд заяв та повідомлень про застосування домашнього насильства проводиться суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству:

- районними, районними у містах Києві і Севастополі державними адміністраціями та виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад;
- службами у справах дітей;
- загальними та спеціалізованими службами підтримки постраждалих осіб (центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; притулки для дітей; центри соціально-психологічної реабілітації дітей; соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка); центри соціально-психологічної допомоги; територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг); інші заклади, установи та організації, які надають соціальні послуги);
- уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України;
- судом (у випадку заяви про видачу обмежувального припису стосовно кривдника);

- цілодобовим кол-центром з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.

Які необхідно подати документи?

Допомога постраждалим особам надається за місцем звернення.

Працівником суб'єкта, що здійснює заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі вносяться відомості зокрема про:

особу, яка повідомила про вчинення насильства (прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; місце проживання; номер контактного телефону), - за згодою;

постраждалу особу (прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; стать; громадянство; місце проживання; місце навчання та/або місце роботи; номер контактного телефону) - за згодою;

кривдника (прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; стать; громадянство; місце проживання; місце навчання та/або місце роботи; номер контактного телефону) та про характер відносин між кривдником і постраждалою особою;

випадок домашнього насильства, насильства за ознакою статі (дата вчинення; місце вчинення; форма домашнього насильства; вид шкоди чи страждань, завданих внаслідок насильства за ознакою статі; короткий опис);

потреби постраждалої особи.

У заяві до суду про видачу обмежувального припису повинно бути зазначено:

1) найменування суду, до якого подається заява;

2) ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) заявника та заінтересованої особи, їх місце проживання чи перебування, поштовий індекс, відомі номери засобів зв'язку та адреси електронної пошти, у разі якщо заява подається особою, яка може бути заявником, у розумінні статті 350 -2 Цивільного процесуального кодексу України, - процесуальне становище особи, яка подає заяву, із зазначенням її імені (прізвища, імені та по батькові), місця проживання чи перебування, поштового індексу, відомих номерів засобів зв'язку та адреси електронної пошти, а також ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) дитини або недієздатної особи, в інтересах якої подається заява, місце її проживання чи перебування, поштовий індекс, відомі номери засобів зв'язку та адреси електронної пошти, якщо такі відомі;

3) обставини, що свідчать про необхідність видачі судом обмежувального припису, та докази, що їх підтверджують (за наявності).

Як довго розглядаються заяви?

У разі виявлення фактів домашнього насильства стосовно дітей або отримання відповідних заяв чи повідомлень не пізніше однієї доби повідомляється служба у справах дітей, уповноважені підрозділи органів Національної поліції України.

У разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України кривднику виноситься терміновий заборонний припис.

Суд розглядає справу про видачу обмежувального припису не пізніше 72 годин після надходження заяви про видачу обмежувального припису до суду.

Що робити у разі отримання тілесних ушкоджень?

Установи і заклади охорони здоров'я у разі виявлення тілесних ушкоджень забезпечують в установленому порядку проведення медичного обстеження постраждалих осіб, а у разі ушкоджень сексуального характеру направляють постраждалих осіб на тестування на ВІЛ-інфекцію.

Уповноважені підрозділи органів Національної поліції, зокрема, вживають заходи для припинення домашнього насильства та надання допомоги постраждалим особам, забезпечують інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися, винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників, взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи в порядку, визначеному законодавством, анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучення зброї та боєприпасів у порядку, визначеному законодавством.

Яка відповідальність за вчинення насильства?

За вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування законодавством встановлено відповідальність у виді накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до семи діб. А у разі вчинення тих самих дій особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі правопорушення передбачено відповідальність у виді штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб.

Кримінальна відповідальність при проявах домашнього насильства настає за вчинення легких тілесних ушкоджень, умисних середньої тяжкості тілесних ушкоджень, **побоїв і мордувань** тощо відповідно до кримінального кодексу.

Разом з тим, Верховною Радою прийнято Закон України від 06 грудня 2017 року № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами», який набирає чинності через рік з дня його опублікування, та передбачає зміни до Кримінального кодексу України, а саме доповнення новою статтею 126¹, якою встановлюється кримінальна відповідальність за домашнє насильство, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи. За такі дії особа буде нести покарання у виді громадських робіт на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арешту на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до п'яти років, або позбавлення волі на строк до двох років.
